TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 20653
Tarih : 28-10-2026

10/4806

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Hakkâri başta olmak üzere Şırnak ve Siirt'te yoğunlaştırılması planlanan madencilik faaliyetlerinin doğal yaşam varlıkları, su, toprak, mera, orman ve biyoçeşitlilik üzerindeki etkilerinin araştırılması; mevcut ekolojik tahribatın ortaya çıkarılması ve yeni doğa kıyımlarının önlenmesi amacıyla Meclis Araştırması açılması gerekmektedir. Hakkâri başta olmak üzere bölge kentlerinde, Şırnak ve Siirt'te madencilik faaliyetlerinin yol açtığı ve yol açabileceği ekolojik tahribatın, doğal yaşam varlıkları üzerindeki etkilerinin ve bölgenin ekolojik taşıma kapasitesinin bütünlüklü biçimde araştırılması; geri dönüşü olmayan zarar riski taşıyan madencilik faaliyetlerinin durdurulması, tahrip edilen yaşam alanlarının ekolojik bütünlüğünün yeniden sağlanması ve doğal varlıkların korunmasını güvence altına alacak bağlayıcı hukuki ve idari politikaların belirlenmesi amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve bu hususta Anayasa'nın 98'inci İçtüzüğün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

GEREKÇE

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar'ın Eylül 2026'da Hakkâri'ye gerçekleştirdiği ziyaret sırasında yaptığı açıklamalar, Hakkâri'nin "madenin başkenti" ve "maden merkezi" haline getirilmek istendiğini, bölgenin "çinko-kurşun kuşağı" olarak değerlendirileceğini ve burada bir "maden destanı" yazılmasının hedeflendiğini ortaya koymaktadır. Bu yaklaşım, yalnızca yeni maden sahalarının açılmasını değil; maden çıkarma, zenginleştirme, taşıma, işleme ve izabe faaliyetlerinden oluşan kapsamlı bir madencilik-sanayi zincirinin kurulmasını öngörmektedir.

Oysa Hakkâri'nin dağları, vadileri, yaylaları, meraları, ormanları, akarsuları, su varlıkları, tarım alanları ve yaban hayatı sermaye birikiminin kullanımına açılabilecek birer "hammadde" değil, korunması gereken yaşam varlıklarıdır. Hakkâri, Şırnak ve Siirt birbirinden kopuk coğrafyalar değil, ekolojik ilişkiler bütünü oluşturan yaşam alanlarıdır. Bu nedenle madencilik faaliyetlerinin etkisi ruhsat sınırlarıyla sınırlı kalmayacak; su havzalarına, toprağa, meralara, tarıma, hayvancılığa ve canlı yaşamına yayılarak bölgesel bir ekolojik tahribata dönüşebilecektir.

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı ve ilgili kamu kurumlarınca hazırlanan geçmiş dönem fizibilite çalışmalarında Hakkâri-Şırnak hattındaki kurşun-çinko yataklarının zenginleştirilmesi ve işlenmesine yönelik modeller ortaya konulmuştur. Bu çalışmalar, madenciliğin yalnızca cevher çıkarılmasından ibaret olmadığını; yoğun su ve enerji kullanımı, kimyasal süreçler, atık oluşumu, ulaşım altyapısı ve geniş sanayi alanlarıyla birlikte ele alınması gerektiğini göstermektedir. Siirt Organize Sanayi Bölgesi'ndeki Lineer Metal Çinko Tesisi de bu zincirin önemli halkalarından biridir. Şirketin kendi açıklamalarında, başta Hakkâri olmak üzere bölgedeki madenlerden sağlanacak cevherin Siirt'e taşınarak işleneceği; çinko ürünlerinin yanı sıra kurşun, kadmiyum, nikel ve kobalt içeren yan ürünlerin üretileceği belirtilmektedir.

Burada temel soru, doğal varlıkların ne kadar işletileceğinden önce hangi kamu yararı anlayışıyla ve kimin yararına işletileceğidir. Yatırım, istihdam ve kalkınma gerekçeleriyle doğal varlıkların şirketlerin kullanımına tahsis edilmesi; buna karşılık suyun kirlenmesi, toprağın ve meraların tahrip edilmesi, habitatların parçalanması, canlı yaşamının zarar görmesi ve ekolojik restorasyon maliyetlerinin topluma bırakılması kamu yararı olarak değerlendirilemez. Kârın özelleştirilip ekolojik bedelin toplumsallaştırıldığı bir madencilik modeli kabul edilemez. Ekolojik toplum perspektifinde insan doğadan ayrı değildir. Bir dağın parçalanması, bir vadinin maden sahasına dönüştürülmesi, bir su varlığının üretim sürecine tahsis edilmesi veya bir meranın kullanım dışı bırakılması yalnızca arazi kullanım değişikliği değil, yaşam ilişkilerinin ve ekolojik bütünlüğün parçalanmasıdır. Bu nedenle Hakkâri'nin dağları, suları, toprağı ve meraları yalnızca ekonomik değerleri üzerinden değil, yaşamın devamlılığı açısından taşıdıkları değer üzerinden ele alınmalıdır.

Hakkâri ve bölge kentlerinde yeni maden sahaları açılmadan, mevcut ruhsatlar genişletilmeden ve işleme kapasitesi artırılmadan önce; havza ölçeğinde kümülatif ekolojik etki değerlendirmesi, bağımsız hidrojeolojik çalışmalar, su bütçesi ve ekolojik taşıma kapasitesi analizleri, biyoçeşitlilik araştırmaları ve uzun vadeli ekolojik restorasyon planları yapılmalıdır.

Halkın, yerel yönetimlerin, köylülerin, çiftçilerin, meslek odalarının, üniversitelerin ve ekoloji örgütlerinin karar süreçlerine etkin katılımı güvence altına alınmalıdır.

Hakkâri ve bölge kentlerinin geleceği yeraltından ne kadar maden çıkarılacağıyla değil; suyunun, toprağının, dağlarının, meralarının, ormanlarının ve canlı yaşamının ne ölçüde korunacağıyla belirlenmelidir. Bu nedenle madencilik politikaları sermaye ve rantın ihtiyaçlarından değil; yaşam hakkı, su hakkı, ekolojik bütünlük, halkın karar hakkı, kamusal yarar ve kuşaklararası adalet temelinde yeniden ele alınmalı; geri dönüşü olmayan ekolojik tahribat riski taşıyan faaliyetler, bilimsel değerlendirmeler ve demokratik katılım tamamlanıncaya kadar durdurulmalıdır.

Hakkâri başta olmak üzere Şırnak ve Siirt'te madencilik faaliyetlerinin yol açtığı ve yol açabileceği ekolojik tahribatın, doğal yaşam varlıkları üzerindeki etkilerinin ve bölgenin ekolojik taşıma kapasitesinin bütünlüklü biçimde araştırılması; geri dönüşü olmayan zarar riski taşıyan madencilik faaliyetlerinin durdurulması, tahrip edilen yaşam alanlarının ekolojik bütünlüğünün yeniden sağlanması ve doğal varlıkların korunmasını güvence altına alacak bağlayıcı hukuki ve idari politikaların belirlenmesi amacıyla bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını ve Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

1	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
2	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
3			
4	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
5	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
6	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
7	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
8	CELAL FIRAT	İSTANBUL	
9	SİNAN ÇİFTYÜREK	VAN	
10	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
11	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
12	YILMAZ HUN	IĞDIR	
13	NEJLA DEMİR	AĞRI	
14	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
15	ALİ BOZAN	MERSİN	
16	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
17	GÜLDEREN VARLİ	VAN	
18	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
19	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	